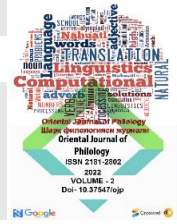


**Oriental Journal of Philology****ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY**

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**THE STAGES OF DEVELOPMENT OF MODERN SAUDI NOVEL****Nargiza Maxmudovna Saidova**

Associate Professor, PhD in Philology

Department of Arabic Studies

Tashkent State University of Oriental Studies

email: [nargiza\\_saidova@tsuos.uz](mailto:nargiza_saidova@tsuos.uz)

Tashkent, Uzbekistan

**Sevinch U. Ruziyeva**

Master's student (1st year), Literary Studies

School of Arabic Studies

Tashkent State University of Oriental Studies

[onlysevigul@gmail.com](mailto:onlysevigul@gmail.com)

Tashkent, Uzbekistan

**ABOUT ARTICLE**

**Key words:** modern Saudi novel, Arabic literature, literary development, social transformation, female writers, identity, narrative evolution, modernism, cultural interaction, Saudi society.

**Received:** 08.05.26**Accepted:** 09.05.26**Published:** 10.05.26

**Abstract:** This article examines the stages of development of modern Saudi novel writing, highlighting its formation, evolution, and distinctive features within the broader context of Arabic literature. The study explores the transformation of the Saudi novel from its early didactic and traditional forms to more complex and artistically mature works influenced by social, cultural, and historical changes. Particular attention is paid to the impact of modernization, globalization, and literary interaction with other Arab countries. The article also analyzes the emergence of new themes such as identity, social issues, and individual experience, as well as the growing contribution of women writers to the development of the genre. Based on selected literary works and scholarly approaches, the main stages of Saudi novelistic evolution are identified and classified.

**ZAMONAVIY SAUDIYA ROMANCHILIGI TARAQQIYOTI BOSQICHLARI****Nargiza Mahmudovna Saidova**

Dotsent, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Arabshunoslik oliy maktabi

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti

email: [nargiza\\_saidova@tsuos.uz](mailto:nargiza_saidova@tsuos.uz)

Toshkent, O'zbekiston

**Sevinch U. Ro'ziyeva**

*1-bosqich magistr, Adabiyotshunoslik yo'nalishi*

*Arabshunoslik oliy maktabi*

*Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti*

[onlysevigul@gmail.com](mailto:onlysevigul@gmail.com)

Toshkent, O'zbekiston

---

### MAQOLA HAQIDA

**Kalit so'zlar:** zamonaviy Saudiya romani, Arab adabiyoti, adabiy rivojlanish, ijtimoiy o'zgarish, ayol yozuvchilar, shaxsiy identitet, hikoya evolyutsiyasi, modernizm, madaniy hamkorlik, Saudiya jamiyati.

**Annotatsiya:** Ushbu maqola zamonaviy Saudiya romanchiligi rivojlanish bosqichlarini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot Saudiya romanchiligining shakllanishi, rivojlanishi va Arab adabiyoti kontekstidagi o'ziga xos xususiyatlarini yoritadi. Mazkur ishda Saudiya romanining dastlabki didaktik va an'anaviy shakllardan murakkab va badiiy jihatdan yetuk asarlarga o'tishi, modernizatsiya, globalizatsiya va boshqa arab davlatlari bilan adabiy aloqalar orqali rivojlanishi tahlil qilinadi. Shuningdek, yangi mavzular - shaxsiy identitet, ijtimoiy muammolar va ayol yozuvchilarning hissa qo'shishi ham o'rganiladi. Tanlangan adabiy asarlar va ilmiy yondashuvlar asosida Saudiya romanchiligining asosiy rivojlanish bosqichlari aniqlanadi va tasniflanadi.

---

### ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ САУДОВСКОЙ ПРОЗЫ

**Наргиза Махмудовна Саидова**

*Доцент, доктор философии по филологическим наукам (PhD)*

*Высшая школа арабистики*

*Ташкентский государственный университет востоковедения*

email: [nargiza\\_saidova@tsuos.uz](mailto:nargiza_saidova@tsuos.uz)

Tашкент, Узбекистан

**Севинч У. Рузиева**

*Магистр 1-го курса, направление «Литературоведение»*

*Высшая школа арабистики*

*Ташкентский государственный университет востоковедения*

[onlysevigul@gmail.com](mailto:onlysevigul@gmail.com)

Tашкент, Узбекистан

---

### О СТАТЬЕ

**Ключевые слова:** современный саудовский роман, арабская литература, литературное развитие, социальные преобразования, женщины-писатели, идентичность, эволюция повествования,

**Аннотация:** Статья посвящена изучению этапов развития современного саудовского романа, освещающая его формирование, эволюцию и особенности в контексте арабской литературы.

модернизм, культурное взаимодействие, саудовское общество.

Исследование рассматривает трансформацию саудовского романа от ранних дидактических и традиционных форм к более сложным и художественно зрелым произведениям, на которые повлияли социальные, культурные и исторические изменения. Особое внимание уделяется влиянию модернизации, глобализации и литературного взаимодействия с другими арабскими странами. Статья также анализирует появление новых тем, таких как идентичность, социальные проблемы, индивидуальный опыт, а также растущий вклад женщин-писателей в развитие жанра. На основе выбранных литературных произведений и научных подходов определяются и классифицируются основные этапы эволюции саудовского романа.

**Kirish.** Zamonaviy arab adabiyotida roman janri nisbatan yangi va murakkab shakllanish jarayoniga ega bo'lgan adabiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Arab dunyosida ushbu janrning paydo bo'lishi bevosita klassik adabiy meros va tashqi, xususan g'arb adabiyoti ta'siri bilan bog'liq. Dastlabki bosqichlarda arab yozuvchilari roman janrini yaratishda an'anaviy nasriy shakllardan, ayniqsa maqomot adabiy an'anasidan ilhomlangan holda ish olib bordilar. Bu yo'nalishda Nasif al-Yaziji va al-Muvaylihiy kabi ijodkorlarning o'rni alohida bo'lib, ular roman shaklini maqomot uslubiga yaqin tarzda rivojlantirishga harakat qildilar (Xodjaeva, 2004).

Biroq vaqt o'tishi bilan arab adabiyoti g'arb adabiy an'analari bilan faol aloqaga kirisha boshladi. Tarjima faoliyatining kengayishi, ayniqsa Yevropa romanlarining arab tiliga o'g'irilishi natijasida yangi badiiy shakl va uslublar kirib keldi. Bu jarayon arab o'quvchilarining estetik didini shakllantirishda muhim rol o'ynadi va roman janrining asta-sekin mustaqil adabiy shakl sifatida qaror topishiga zamin yaratdi. Modernizm davrida ham bu tendensiya davom etib, tarjimalar ko'proq sodda va ommabop tilda amalga oshirildi, bu esa keng kitobxon qatlamini qamrab olish imkonini berdi.

Saudiya Arabistonida roman janrining shakllanishi esa boshqa arab mamlakatlariga nisbatan biroz kechroq yuz berdi. Bunga bir qator ijtimoiy, madaniy va tarixiy omillar sabab bo'lgan. Eng muhim omillardan biri — ta'lim tizimining nisbatan kech rivojlanishidir. Shunga qaramay, XX asr boshlaridan boshlab mamlakatda ma'rifatparvarlik harakatlari kuchayib, yangi adabiy shakllarga ehtiyoj paydo bo'la boshladi. Aynan shu davrda dastlabki Saudiya romannavislari yetishib chiqdi. Ular orasida Abdulquddus al-Ansoriy, Ubayd Madaniy va Ahmad

as-Saboiy kabi ijodkorlar bor bo'lib, ularning aksariyati ta'lim va maorif sohasida faoliyat yuritgan (Almarhaby, 2019, p. 52).

Shuningdek, matbuotning rivojlanishi ham roman janrining shakllanishida muhim ahamiyat kasb etdi. Gazeta va jurnallar sahifalarida hikoya, qissa va romanlardan parchalar muntazam e'lon qilinib borildi. Bu esa nafaqat yozuvchilar uchun tajriba maydoni, balki o'quvchilar uchun yangi janr bilan tanishish imkoniyatini yaratdi. Matbuot sohasida faol bo'lgan ko'plab jurnalistlar ham romannavislik bilan shug'ullanganlari ushbu jarayonning uzviyligini ko'rsatadi.

Saudiya adabiy muhitining shakllanishida Misr va Livan adabiyotining ta'siri ham beqiyos bo'ldi. Ayniqsa, Misr bilan o'rnatilgan madaniy aloqalar, talabalar almashinuvi va tarjima faoliyati Saudiya yozuvchilarining dunyoqarashi kengayishiga xizmat qildi. 1927-yilda talabalar guruhining Misrga yuborilishi bu borada muhim burilish nuqtasi bo'ldi (Al-Qahtani, 1994, p. 27). U yerda tahsil olib qaytgan ziyolilar mamlakatda ilmiy, adabiy va publitsistik faoliyatni rivojlantirishga katta hissa qo'shdilar.

Shu bilan birga, Saudiya adabiyotida uzoq vaqt davomida she'riyat yetakchi janr bo'lib qolganini ham ta'kidlash lozim. Bu holat, avvalo, arablarning qadimiy og'zaki ijod an'analari va badaviy madaniyat bilan chambarchas bog'liq. Natijada nasriy janrlar, xususan roman, ancha kech rivojlandi.

Shunday bo'lsa-da, XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab Saudiya romanchiligi jadal rivojlanish bosqichiga kirdi. Dastlabki asarlar ko'proq didaktik va ma'rifiy xarakterga ega bo'lgan bo'lsa, keyinchalik ular badiiy jihatdan boyib, murakkab ijtimoiy, madaniy va psixologik masalalarni qamrab ola boshladi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi — zamonaviy Saudiya romanchiligining shakllanishi, rivojlanish omillari hamda bosqichlarini ilmiy asosda tahlil qilishdir. Shuningdek, tadqiqot doirasida ushbu jarayonga ta'sir ko'rsatgan ichki va tashqi omillar, shuningdek, zamonaviy davrda roman janrining o'rni va ahamiyati ko'rib chiqiladi.

**Adabiyotlar tahlili va metodologiya.** Mazkur tadqiqotda zamonaviy Saudiya romanchiligining shakllanishi va rivojlanish bosqichlarini o'rganish uchun bir nechta ilmiy usullardan kompleks tarzda foydalanildi. Tadqiqotning metodologik asosini tarixiy-qiyosiy, adabiy-tahliliy hamda tizimli yondashuv tashkil etadi. Ushbu usullar orqali Saudiya roman janrining paydo bo'lishi, uning evolyutsiyasi va turli davrlardagi o'ziga xos xususiyatlari izchil ravishda o'rganildi.

Avvalo, tarixiy usul yordamida Saudiya Arabistonida roman janrining shakllanishiga ta'sir ko'rsatgan ijtimoiy-siyosiy va madaniy omillar tahlil qilindi. Jumladan, davlatning shakllanishi, ta'lim tizimining rivojlanishi, matbuot va nashriyot faoliyatining kengayishi kabi jarayonlar roman

janrining yuzaga kelishida muhim omil sifatida ko'rib chiqildi. Shu bilan birga, XX asr boshlarida yuz bergan modernizatsiya jarayonlari ham alohida e'tiborga olindi.

Qiyosiy-tahliliy usul orqali Saudiya romanchiligi boshqa arab mamlakatlari, xususan Misr va Livan adabiyoti bilan solishtirildi. Bu yondashuv Saudiya yozuvchilarining dastlabki bosqichlarda aynan qaysi adabiy maktablar va yo'nalishlardan ilhomlanganini aniqlash imkonini berdi. Masalan, Jurji Zaydon kabi tarixiy roman ustalarining ta'siri Saudiya romannavisligida qanday aks etgani tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida matnshunoslik (tekstual) tahlil usulidan ham keng foydalanildi. Bu usul orqali tanlab olingan badiiy asarlarning mazmuni, g'oyaviy yo'nalishi, kompozitsion qurilishi va badiiy tasvir vositalari o'rganildi. Xususan, dastlabki Saudiya romanlari bilan keyingi davr asarlari o'rtasidagi farqlar aniqlanib, ularning badiiy darajasi va janriy rivoji baholandi.

Shuningdek, adabiyotshunos olimlar va tanqidchilarning ilmiy qarashlari ham metodologik asos sifatida qo'llanildi. Masalan, Roger Allenning arab romani haqidagi konsepsiyalari hamda boshqa tadqiqotchilarning fikrlari asosida nazariy umumlashtirishlar amalga oshirildi (Al-Hāzīmī, 1981, p. 11). Bu esa Saudiya romanchiligini umumarab adabiy jarayoni doirasida ko'rib chiqish imkonini berdi.

Tadqiqotda statistik va davrlashtirish usullaridan ham foydalanildi. Xususan, roman janrining rivojlanishi bosqichlarga ajratilib, har bir davrning o'ziga xos xususiyatlari aniqlab berildi. Bu usul orqali 1930-yillardan boshlab hozirgi davrgacha bo'lgan jarayon izchil tizimlashtirildi.

Bundan tashqari, gender yondashuvi ham muhim metodologik vosita sifatida qo'llanildi. Ayol yozuvchilarning ijodi alohida tahlil qilinib, ularning asarlarida aks etgan ijtimoiy, madaniy va psixologik muammolar o'rganildi. Bu yondashuv Saudiya romanchiligida ayol ovozining shakllanishi va rivojlanishini chuqurroq anglash imkonini berdi.

Tadqiqotning empirik bazasini turli davrlarda yaratilgan Saudiya romanlari, ilmiy maqolalar, adabiyotshunoslikka oid tadqiqotlar hamda tarixiy manbalar tashkil etadi. Tanlab olingan materiallar asosida umumiy xulosalar chiqarildi va nazariy jihatdan asoslandi.

Umuman olganda, mazkur tadqiqotda qo'llanilgan usullar Saudiya romanchiligining shakllanishi va taraqqiyotini har tomonlama yoritish, uning ichki qonuniyatlarini ochib berish hamda umumarab adabiy jarayoni bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatishga xizmat qildi.

**Natijalar.** Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, zamonaviy Saudiya romanchiligi murakkab va bosqichma-bosqich rivojlangan adabiy jarayon hisoblanadi. Uning shakllanishi nafaqat ichki ijtimoiy-madaniy omillar, balki boshqa arab mamlakatlari va g'arb adabiyoti ta'siri bilan ham uzviy bog'liq bo'lgan.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, Saudiya romanchiligining dastlabki bosqichi XX asrning 30–50-yillariga to‘g‘ri keladi. Bu davrda yaratilgan asarlar ko‘proq didaktik va ma‘rifiy xarakterga ega bo‘lib, ular orqali jamiyatni isloh qilish, axloqiy qadriyatlarni targ‘ib qilish kabi maqsadlar ko‘zlangan. Xususan, Abdulquddus al-Ansoriy tomonidan yaratilgan Egizaklar asari Saudiya romanchiligining boshlanish nuqtasi sifatida baholanadi. Biroq ayrim adabiyotshunoslar ushbu asarni to‘liq shakllangan roman emas, balki uzun hikoya yoki didaktik asar sifatida ko‘rib chiqadilar (Al-Qahtani, 1994).

Shu bilan birga, 1930–1950-yillar oralig‘ida yaratilgan boshqa asarlar ham roman janrining shakllanishiga xizmat qilgan. Masalan, Muhammad Nur Jouhariyning “Tabiiy qasos”, Ahmad al-Subayyning “G‘oya” hamda Muhammad Ali Mag‘rabiyning “Qayta tirilish” asarlari dastlabki badiiy izlanishlar sifatida muhim ahamiyat kasb etadi (Al-Qahtani, 1994). Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ushbu asarlar hali mukammal roman shakliga ega bo‘lmagan bo‘lsa-da, ular keyingi bosqich uchun zarur tajriba maktabi vazifasini bajargan.

Keyingi bosqich 1950–1970-yillarni qamrab olib, bu davrda roman janri asta-sekin mustaqil adabiy shakl sifatida shakllana boshlagan. Ayniqsa, Hamid Damanhurining “Fidoyilik narxi” romani tanqidchilar tomonidan ilk to‘laqonli Saudiya romani sifatida e‘tirof etiladi. Bu davrda yaratilgan asarlarda badiiylik unsurlari kuchayib, syujet, obraz va kompozitsiya jihatidan mukammallashuv kuzatiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko‘rsatadiki, 1970-1990-yillar Saudiya romanchiligida yangi bosqichni boshlab bergan. Bu davrda modernizm tendensiyalari kuchayib, romanlarda insonning ichki dunyosi, ijtimoiy ziddiyatlar va psixologik kechinmalar keng yoritila boshladi. Shuningdek, jamiyatdagi o‘zgarishlar, urbanizatsiya va global jarayonlar adabiyot mazmuniga sezilarli ta‘sir ko‘rsatgan.

2000-yillardan keyingi davr esa Saudiya romanchiligining eng faol va sermahsul bosqichi sifatida namoyon bo‘ladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, bu davrda roman janri mavzu va shakl jihatidan yanada boyib, xalqaro miqyosda e‘tirof etila boshlagan. Xususan, Raja Alem kabi ijodkorlarning asarlari xalqaro mukofotlarga sazovor bo‘lib, Saudiya adabiyotining nufuzini oshirgan.

Natijalar shuni ham ko‘rsatadiki, ayol yozuvchilarning adabiyotga kirib kelishi Saudiya romanchiligi rivojida muhim burilish yasagan. 1958-yilda Samira Khashoggi tomonidan yozilgan ilk romanlardan boshlab, keyingi davrlarda ayol romannavislar soni sezilarli darajada oshgan. Ayniqsa, 2000-yillardan keyin ayol yozuvchilar jamiyatdagi ijtimoiy, gender va madaniy muammolarni dadil ko‘tarib chiqa boshladilar.

Shuningdek, tadqiqot natijalari Saudiya romanchiligining rivojlanishida matbuot, tarjima va ta‘lim tizimining muhim rol o‘ynaganini tasdiqlaydi. Gazeta va jurnallar sahifalarida e‘lon

qilingan adabiy asarlar yozuvchilar uchun tajriba maydoni bo'lib xizmat qilgan bo'lsa, tarjima faoliyati orqali g'arb va boshqa arab adabiyoti tajribalari o'zlashtirilgan.

Umuman olganda, olingan natijalar Saudiya romanchiligining oddiy didaktik shakldan murakkab, ko'p qatlamli va zamonaviy badiiy tizimga aylanganini ko'rsatadi. Ushbu jarayon bosqichma-bosqich kechgan bo'lib, har bir davr o'ziga xos badiiy va g'oyaviy xususiyatlar bilan ajralib turadi.

Muhokama. Mazkur tadqiqot natijalari asosida Saudiya romanchiligining shakllanishi va rivojlanish jarayoni ko'p omilli va murakkab hodisa ekanligi ayon bo'ladi. Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, bu jarayonni faqat ichki adabiy evolyutsiya bilan izohlash yetarli emas, balki u kengroq ijtimoiy, madaniy va tarixiy kontekstda ko'rib chiqilishi lozim.

Avvalo, Saudiya romanchiligining kech shakllanishi mamlakatdagi tarixiy sharoitlar bilan bevosita bog'liq. Uzoq vaqt davomida she'riyatning yetakchi o'rinda bo'lishi, og'zaki ijod an'alarining kuchliligi hamda yozma nasrga bo'lgan ehtiyojning nisbatan pastligi roman janrining rivojlanishini sekinlashtirgan. Shu bois dastlabki romanlar badiiy mukammallikdan ko'ra ko'proq ma'rifiy va didaktik vazifani bajarishga qaratilgan bo'lgan.

Tadqiqot natijalarini boshqa arab mamlakatlari tajribasi bilan qiyoslash shuni ko'rsatadiki, Saudiya romanchiligi Misr va Livan adabiyotidan sezilarli darajada ta'sirlangan. Ayniqsa, tarjima faoliyati va talabalar almashinuvi bu jarayonni tezlashtirgan muhim omillardan biri bo'lgan. Bu holatni Roger Allen ham ta'kidlab, arab romanini klassik meros va g'arbiy adabiyot uyg'unligi sifatida baholaydi. Demak, Saudiya romanchiligi ham aynan shu umumiy arab adabiy jarayonining tarkibiy qismi sifatida shakllangan.

Shu bilan birga, 1970-yillardan boshlab kuzatilgan modernistik tendensiyalar Saudiya romanining mazmun va shakl jihatidan yangilanishiga olib keldi. Endilikda asarlarda faqat tashqi voqealar emas, balki insonning ichki dunyosi, ruhiy kechinmalari va ijtimoiy ziddiyatlar ham markaziy o'ringa chiqdi. Bu esa roman janrining badiiy imkoniyatlari kengayganidan dalolat beradi.

Alohida ta'kidlash lozimki, zamonaviy Saudiya romanchiligida ayol yozuvchilarning paydo bo'lishi va faollashuvi muhim ijtimoiy-madaniy hodisa hisoblanadi. Samira Khashoggi boshlab bergan bu yo'nalish keyinchalik yanada rivojlanib, ayol romannavislar jamiyatdagi gender tengsizlik, ijtimoiy bosim va shaxsiy erkinlik kabi dolzarb masalalarni yoritishda faol ishtirok eta boshladilar. Ularning asarlarida ayolning ichki dunyosi, identiteti va jamiyatdagi o'rni chuqur tahlil qilinadi.

Zamonaviy davrda Saudiya romanlarida kuzatilayotgan yana bir muhim jihat — bu tanqidiy va norozilik ruhining kuchayishidir. Ko'plab asarlarda jamiyatdagi mavjud ijtimoiy va madaniy muammolar ochiq yoki ramziy tarzda aks ettiriladi. Bu jarayonni ayrim tadqiqotchilar

“adabiy norozilik shakli” sifatida baholaydilar. Ayniqsa, ayol yozuvchilar ijodida bu tendensiya yanada yaqqol namoyon bo‘ladi.

Shuningdek, “al-bavḥ” tushunchasi zamonaviy Saudiya ayol romanchiligini tushunishda muhim nazariy kategoriya sifatida namoyon bo‘ladi. Bu tushuncha orqali yozuvchilar jamiyatda ochiq gapirilmaydigan mavzularni yoritishga, yashirin muammolarni fosh etishga harakat qiladilar. Natijada roman nafaqat badiiy asar, balki ijtimoiy fikrni shakllantiruvchi vositaga aylanadi.

Tadqiqot shuni ham ko‘rsatadiki, XXI asrga kelib Saudiya romanchiligi xalqaro adabiy maydonga faol chiqdi. Raja Alem kabi yozuvchilarning muvaffaqiyatlari bu jarayonning yaqqol isbotidir. Bu esa Saudiya romanining nafaqat milliy, balki global adabiy jarayonda ham muhim o‘rin egallay boshlaganini ko‘rsatadi.

Umuman olganda, muhokama natijalari Saudiya romanchiligi evolyutsiyasining asosiy yo‘nalishlarini – an’anaviylikdan zamonaviylikka, mahalliylikdan globalikka, didaktikadan badiiy mukammallikka o‘tish jarayonini yaqqol namoyon etadi. Shu bilan birga, bu jarayon hali ham davom etayotgan dinamik hodisa bo‘lib, yangi ijtimoiy va madaniy omillar ta’sirida yanada rivojlanib bormoqda.

**Xulosa.** Mazkur tadqiqot natijalari asosida shuni xulosa qilish mumkinki, zamonaviy Saudiya romanchiligi qisqa tarixiy davr ichida murakkab va ko‘p bosqichli rivojlanish yo‘lini bosib o‘tgan. Dastlab an’anaviy adabiy shakllar va didaktik yo‘nalishlar ta’sirida shakllangan ushbu janr vaqt o‘tishi bilan mustaqil, badiiy jihatdan mukammal va mazmunan boy adabiy tizimga aylangan.

Tadqiqot davomida aniqlanganidek, Saudiya romanchiligining shakllanishida bir qator muhim omillar hal qiluvchi rol o‘ynagan. Jumladan, ta’lim tizimining rivojlanishi, matbuot va nashriyot faoliyatining kengayishi, tarjima jarayonlarining faollashuvi hamda boshqa arab mamlakatlari, ayniqsa Misr va Livan adabiyoti bilan o‘rnatilgan madaniy aloqalar ushbu jarayonni sezilarli darajada tezlashtirgan.

Shuningdek, Saudiya romanchiligi rivojlanishining bosqichma-bosqich kechgani aniqlandi. Dastlabki bosqichda yaratilgan asarlar ko‘proq ma’rifiy va axloqiy yo‘nalishga ega bo‘lgan bo‘lsa, keyingi davrlarda badiiylik darajasi oshib, roman janri murakkab ijtimoiy, madaniy va psixologik masalalarni qamrab ola boshladi. Ayniqsa, 1970-yillardan keyin modernistik tendensiyalar kuchayib, romanlarda yangi badiiy izlanishlar kuzatildi.

XXI asrga kelib esa Saudiya romanchiligi yangi bosqichga ko‘tarilib, xalqaro adabiy maydonda o‘z o‘rnini topdi. Bu davrda yaratilgan asarlar nafaqat milliy muammolarni, balki global miqyosdagi dolzarb masalalarni ham yoritishga qodir bo‘ldi. Shu jihatdan, zamonaviy Saudiya

romani bugungi kunda arab adabiyotining eng faol va rivojlanayotgan yoʻnalishlaridan biri sifatida namoyon boʻlmoqda.

Tadqiqotda alohida eʼtibor qaratilgan jihatlardan yana biri — ayol yozuvchilarning adabiyotdagi oʻrni va roli boʻldi. Natijalar shuni koʻrsatdiki, ayol romannavislarning sahnaga chiqishi Saudiya adabiyotida muhim burilish yasagan. Ular oʻz asarlarida jamiyatdagi gender tengsizlik, shaxsiy erkinlik, identitet va ijtimoiy bosim kabi masalalarni dadil va ochiq tarzda yoritib, adabiyotning mazmuniy doirasini kengaytirdilar.

Xulosa qilib aytganda, Saudiya romanchiligi oʻz rivojlanish jarayonida anʼanaviylikdan zamonaviylikka, mahalliylikdan globallikka oʻtgan dinamik adabiy hodisa sifatida shakllandi. Bugungi kunda esa u nafaqat milliy madaniyatning muhim tarkibiy qismi, balki jahon adabiy jarayonining ham ajralmas boʻlagi sifatida eʼtirof etilmoqda.

Shu bois, zamonaviy Saudiya romanchiligini oʻrganish nafaqat arab adabiyoti tarixini chuqurroq anglash, balki global adabiy jarayonlarning oʻzaro taʼsirini tahlil qilish nuqtai nazaridan ham muhim ilmiy ahamiyatga ega.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:**

1. Alaybani, R. F. (2019). Words and images: Women's artistic representations in novels and fine art in the Kingdom of Saudi Arabia (2005–2017) (Doctoral dissertation, The Ohio State University).
2. Alhazza, H. (2015). Social marginalisation of women in the Saudi novel after the Gulf War in 1990. *International Journal of Social Science and Humanity*, 5(3), 241.
3. Al-Qahtani, S. S. M. (1994). The novel in Saudi Arabia: Emergence and development 1930–1989; An historical and critical study (PhD thesis).
4. Almarhaby, I. K. I. (2019). A thematic investigation of Saudi women's fiction, 1958–2016 (PhD dissertation, University of Manchester, Faculty of Humanities, School of Arts, Languages and Cultures).
5. Korayem, S. M. A., Shamusarov, S. G., Mutalova, G. S., Begmatova, B. M., & Saidova, N. M. (2024). Calling for the Use of Intermediate Language in Teaching Arabic to Non-Native Speakers, Its Foundations and Problems. *Power System Texnology Journal*, ISSN, 1000-3673.
6. Saidova, N.M. (2021). Features of the Development of the Saudi Realistic Story in the Second Half of the Twentieth Century. *Osobennosti razvitiya saudovskogo realisticheskogo rasskaza vo vtoroy polovine XX veka*. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, Germany, 360-370p. (in English)

7. Saidova, N.M. (2020.) Features of the Poetics of the Saudi Realistic Short Story in the Second Half of the 20th Century. Osobennosti poetiki saudovskogo realisticheskogo rasskaza vo vtoroy polovine XX veka. Oriental Studies. No. 2. - Tashkent, pp. 19-34. (in Russian)
8. Saidova, N.M. (2015). The Formation of New Forms of Fiction in Saudi Arabia. Stanovleniye novih form hudojestvennoy prozi saudovskoy aravii. Ilmiy Khabarnoma. Scientific Bulletin No. 3, Andijan, p. 76. (in Russian)
9. Saidova, N.M. (2017). The Thematic Range of the Modern Saudi Short Story. Tematicheskii diapason sovremennogo saudovskogo rasskaza. Republican Scientific-Practical Conference of Young Scientists. Collection of Articles and Abstracts. p. 250. (in Russian)
10. Mukhiddinova, D. Z. (2015). The genre of "very short story" in modern Arabic literature / Zhanr "ochen' korotkogo rasskaza" v sovremennoy arabskoy literature // Sociosphere, (3), 57-60.
11. Mukhiddinova, D., & Saidova, N. (2023). Characteristics of the "Shortest Story" Genre in Modern Arabic Literature. SGS-Engineering & Sciences, 2(02).
12. Al-Matrafi, H. B. (2023). The power of the Saudi woman's novel: From silence to empowerment. International Journal of Language and Literary Studies, 177-191.
13. Al Mutlaq, B. A. (2025). Saudi women writers: Sociopolitical and literary landscapes. Routledge.
14. Badry, R. (2018). Countering prevailing discourses with literary creativity – Contemporary Saudi women novelists' drive for change. Synergy, 14(1), 100-118.
15. Bakri Shaykh, A. (1982). Al-Harakah al-adabiyah fi al-Sa'udiah. Beirut.
16. Dhahir, S. (2016). From flat to round men: Male characters in Saudi women's fiction. Journal of Middle East Women's Studies, 31-49.
17. Firdous, S., & Iqbal, M. S. (2025). Modern Arabic literature: A fusion of tradition and innovation. Zakariya Journal of Education, Humanities & Social Sciences, 175.
18. Hezam, A. M. M. (2018). Social themes in Saudi women short stories: Making the voice of women heard. Arab World English Journal for Translation & Literary Studies, 152-163.